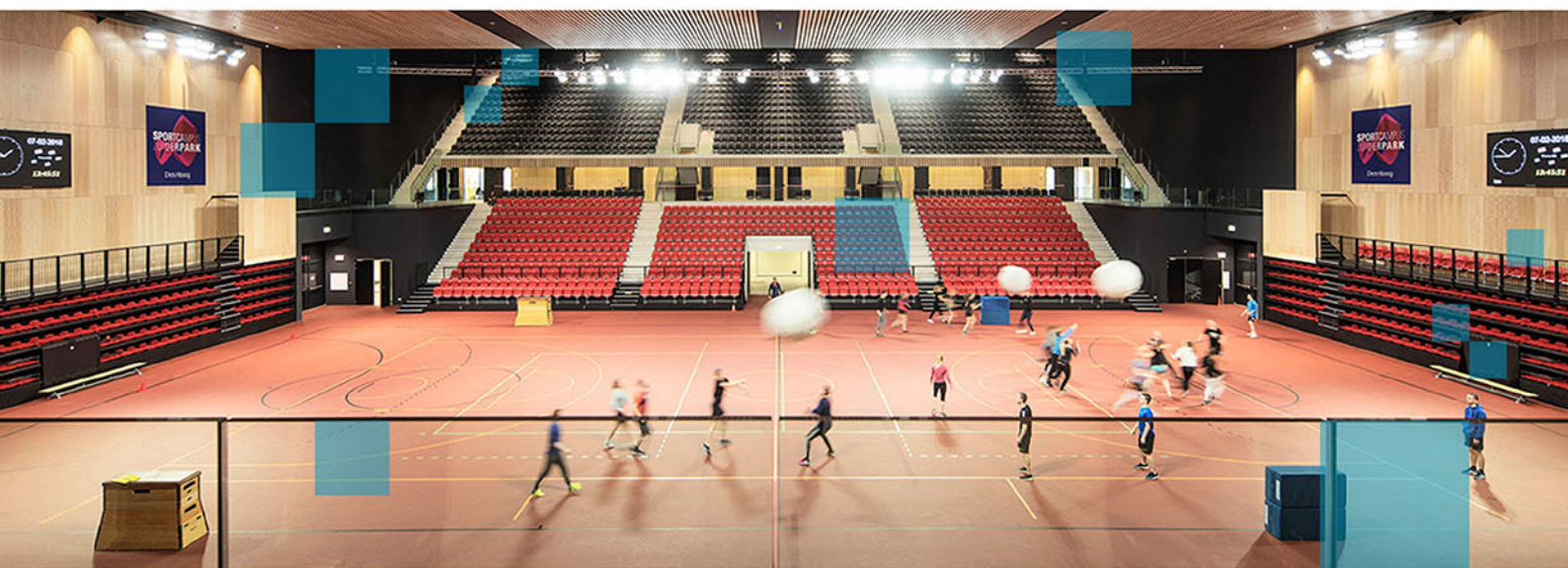

ICS adviseurs

BOUWEN AAN EEN
VITALE EN SPORTIEVE
SAMENLEVING

ICSadviseurs

Recente projecten van ICSadviseurs: 2014-2018

Bouwen aan een vitale en sportieve samenleving

Vitaliteit en inclusief ontwerpen, bouwen en exploiteren zijn belangrijke ontwikkelingen op het speelveld van het maatschappelijk vastgoed. Een gezonde samenleving, waarbij mensen betrokken zijn met elkaar en zolang mogelijk een actieve bijdrage leveren, vraagt om een gezond en duurzaam voorzieningenaanbod. Dat betekent nogal wat voor het aanbod aan sportvoorzieningen en de wijze waarop gemeenten, organisaties en verenigingen daar gestalte aan geven. En dan kun je niet alleen naar de hardware (gebouwen en terreinen) kijken, zonder ook de software (de verenigingen, besturen en vele vrijwilligers) te betrekken. Niet na elkaar, maar tegelijkertijd. Want al ons werk op het gebied van binnen- en buitensport en zwembaden leert dat de vele vrijwillige bestuurders en medewerkers kleur en identiteit geven aan het primaire proces: het mogelijk maken dat veel kinderen, volwassenen en ouderen elke dag weer kunnen sporten en bewegen.

Dwars daar doorheen loopt de trend dat mensen individueler zijn gaan sporten, op hun eigen tijd en naar hun eigen behoefte. De toename van het aantal sportscholen, loopclubs en outdoor-activiteiten illustreert dat. Dat betekent daarmee ook dat de continuïteit van veel verenigingen onder druk staat, terwijl hun belang als "open" vereniging toeneemt.

In die dynamiek werken wij als organisatie- en huisvestingsadviseurs en uiteindelijk als projectmanagers die zorgen dat die mooie voorzieningen er komen en duurzaam te exploiteren zijn. Door samen met gemeenten en verenigingen te werken aan een breed maatschappelijk sportaanbod, waarbij we ook onderwijs, welzijn en zorg betrekken, door te werken aan de voorwaarden voor een open en vitaal sportpark, door programma's van eisen te maken voor binnensportaccommodaties die multifunctioneel te gebruiken zijn en door mee te denken met innovaties binnen de verschillende netwerken.

In dit pdf-boekje treft u een aantal van onze bijdragen aan. We hopen dat u erdoor geïnspireerd raakt.

Team Sport
ICSadviseurs

Michel de Boer
senior adviseur
voorzieningenplanning

Maarten Groenen
senior adviseur
voorzieningenplanning

Doriene Bakker
senior adviseur
voorzieningenplanning

Onno Damen
senior adviseur
organisatie en ruimte

Team Sport van ICSadviseurs werkt onder andere samen met:

ONTSCHOTTING IS NODIG OM INTEGRAAL TE KUNNEN ONTWIKKELEN
Vernieuwen sportvoorzieningen is maatwerk op wijkniveau

4

NIEUWE SPORTCAMPUS ZUIDERPARK
Uitdagend centrum voor bewegen, onderwijs en onderzoek

8

FRITS PHILIPS LYCEUM-MAVO BLIKVANGER IN DE WIJK
Nieuwbouw prikkelt nieuwsgierigheid

12

TIEN PROFESSIONALS IN DISCUSSIE
'Sport is een wezenlijk onderdeel van het zijn'

16

GEMEENTE WERKT MET GEBRUIKERS AAN HERONTWIKKELING SPORTPARK
Businessplan voor samenwerking voetbalclubs Nieuwegein

20

VITAAL SPORTBELEID IN WADDINXVEEN
Doen door samenwerken

22

NIEUWE ENERGIE VOOR EEN PLEK VOL ENERGIE: DE SPORTVERENIGING
Vitaal sportbeleid als motor voor een energieke samenleving

24

TREFKOELE+ ONTMOETINGSPLEK VOOR DALFSEN
Gezonde exploitatie door goede afspraken

26

LETTERLIJK ALLE RUIMTE VOOR SPORT EN BEWEGEN
De Meerwaarde maakt naam meer dan waar

30

GEMEENTE EN KONINKLIJKE MARINE SLAAN HANDEN INEEN
Zwemmen en duiken in Den Helder

34

ONTSCHOTTING IS NODIG OM INTEGRAAL
TE KUNNEN ONTWIKKELEN

Vernieuwen sportvoor- zieningen is maatwerk op wijkniveau

Gaan we in de toekomst naar kleine stads- en sportparken of andere voorzieningen in de buurt om te sporten en te bewegen? Het kan als, om te beginnen, heel veel lokale partijen met elkaar samenwerken: sportverenigingen, gemeente, welzijnsorganisaties en scholen. Een school in Appingedam heeft er al een verdienmodel voor gemaakt, bleek tijdens de ICSadviseurs expertmeeting sport 2018, in Omnisport Apeldoorn tijdens het WK Baanwielrennen.

STELLING 1:

Het motto 'Versterking van burgerparticipatie' wordt vaak misbruikt om bezuinigingen te verantwoorden.

De eerste stelling lokt een stevige start van de discussie uit. Er komen verhalen los over de jaren sinds 2010, waarin gemeenten flink hebben moeten bezuinigen op sport, het sociale domein en cultuur. Hoe het in gemeente Buren ging, is wel exemplarisch. "De boodschap in 2010 aan de verenigingen was eigenlijk: u zoekt het maar uit met het onderhoud van de voorzieningen", vertelt Jur Marringa. "De sfeer was slecht. Toch stonden er mensen op die het zelf zijn gaan doen. Zelfs de plaatselijke boer hielp mee met het onderhoud. Clubs gingen met de gemeente en geleidelijk ook met elkaar in overleg. De ingre-

diënten om het weer op te bouwen zijn onder andere bewegen, gezondheid, voeding, participeren. Maar we komen dus wel van ver."

Mooi, die ontwikkeling, vindt Mark van Rotterdam. Maar de inzet van inwoners verschilt nogal per wijk. "In wijken waar veel mondige mensen wonen, pakken burgers hun rol al. Verder hebben ze in de ene wijk meer met sport en onderhoud en in de andere meer met het sociale domein. De vraag is hoe de gemeente de afstemming daartussen kan faciliteren. Daarnaast zie je dat sterke verenigingen meer verantwoordelijkheid voor het beheer aandurven. Onze rol als gemeente is dat we de controle houden. De voorzieningen moeten er mooi bij blijven staan. Bovendien zijn we als vastgoedeigenaar aansprakelijk. We ontwikkelen nu een toekomstvisie voor drie sportparken, waarin één organisatiestructuur en het gezamenlijk gebruik van accommodaties wordt onderzocht."

VITALE BURGER

In Zwolle is het beleid sinds de bezuinigingen meer sociaalmaatschappelijk gericht. Aart Janssen: "Wij hebben de vitale burger als focus van beleid. Daarom zoeken we nu verbinding met welzijn, ouderen, zorgpartijen. Het gaat om wat er in de accommodaties

gebeurt. We hebben onze tarieven met twintig procent verhoogd. Toch hebben verenigingen het nieuwe beleid geaccepteerd.” De opgave voor verenigingen is nu wel hoe ze hun verdien capaciteit kunnen vergroten. Volgens Aart Janssen betekent dat voor hen: meer samenwerking met maatschappelijke partners. “Voor ons wordt de vraag leidend hoe je dat sportbeleid positioneert in het welzijnswerk.” Melger Seebregts valt hem bij. “Sport moet de vraag ophalen uit het sociale domein. We werken nu met gebiedsagenda’s. Daarin komt het woordje sport bijna niet voor. Een van onze grootste opgaven is om sport veel meer de wijken in te brengen in plaats van het allemaal te laten gebeuren op de grote sportparken met een hek eromheen.”

STELLING 2:

Verenigingen zijn druk met overleven en leden werven. Ze hebben weinig ruimte om er maatschappelijke taken naast te doen.

Voor de deelnemers is het een bekend fenomeen. Wedstrijden organiseren, leden werven, de faciliteiten onderhouden en dan ook nog eens nadenken over een bredere, maatschappelijke rol? Dat gaat bijna niet. En hoe kom je aan vrijwilligers?

DEELNEMERS ICSADVISEURS EXPERTMEETING SPORT 2018

- Jur Marringa, beleidsmedewerker Sociaal Domein, gemeente Buren
- Mark van Rotterdam, senior adviseur Vastgoedbeheer, gemeente Amersfoort
- Aart Janssen, strategisch beleidsadviseur, gemeente Zwolle
- Melger Seebregts, coördinator Sportaccommodaties, gemeente Amsterdam
- Lydia Terpstra, beleidsmedewerker Onderwijshuisvesting, gemeente Appingedam
- Petra Schipper, senior projectcoördinator, Gelderse Sport Federatie
- Klaas Reinders, directeur Eemsdeltacollege, Appingedam
- Sander Akkerman, directeur van KYBYS ING
- Jan Carlo Bos, teamcoördinator Team Samenleving, gemeente Nunspeet
- Doriene Bakker en Michel de Boer (organisator expertmeeting), ICSadviseurs
- Theo Fledderus, debatleider, Fledderus Consult

“Niemand heeft tijd tegenwoordig”, zegt Lydia Terpstra. “Vind maar eens een opvolger van iemand die 25 jaar de wedstrijd zaken heeft gedaan.”

Petra Schipper vindt dat gemeenten verenigingen moeten helpen. “Gemeenten hebben de sportverenigingen nodig bij het uitvoeren van het beleid voor sport en nu ook het sociale domein”, stelt ze. “Wij komen bij verenigingen die dat hartstikke ingewikkeld vinden. Help verenigingen om de blik naar buiten te richten. Maar dan moeten daar andere vrijwilligers tegenover staan. Verenigingen mogen niet het afvoerputje van het gemeentelijk beleid worden.” ►

Schooldirecteur Klaas Reinders haakt hierop in met zijn visie waarin de driehoek onderwijs-sociaal domein-sportverenigingen centraal staat. “We hebben een sportzaal en een kantine die ook prima zijn te gebruiken door sportverenigingen”, vertelt hij. “Onze school doet het beheer met subsidie. Het is een klein businessmodel.”

Het doet Sander Akkerman denken aan de binnensporten waarvoor het normaal is dat je samen een zaal gebruikt. “Zie de belijning op de vloer voor de verschillende zaalsporten. Voor buitensporten is dat gezamenlijke gebruik minder vanzelfsprekend. De trigger om het toch te gaan organiseren, is dat je beseft dat je samen sterker bent.” In Nunspeet ervaren tien verenigingen dit inmiddels. Jan Carlo Bos: “Wij hebben onlangs een subsidie ontvangen met als doel om de samenwerking van onderaf te stimuleren. Wat bindt ons om op het sportpark samen te leven? Daar gaat het om.”

STELLING 3:

Er is nog geen integrale aanpak voor het ontwikkelen van toekomstbestendige, maatschappelijke voorzieningen, én het ontbreekt aan een verbinding met het omliggende gebied.

“Wat wil je ook”, reageert Mark van Rotterdam als eerste. “Je hebt nog steeds aparte wethouders en apart beleid voor sport en het sociale domein. Vooral in grotere gemeenten.” Aart Janssen voegt daaraan toe dat ieder beleidsdomein een eigen kring van partners voor de uitvoering van het beleid heeft. “Dat helpt ook niet echt. Je moet juist ontschotten.”

Volgens Jan Carlo Bos biedt de nieuwe Omgevingswet wel kansen, maar Melger Seebregts ziet hier niet veel heil in. “Het is nauwelijks mogelijk om met al die partners integraliteit te krijgen: er zijn domweg te veel stakeholders. Ook gezien de verschillen in wettelijke eisen waar zij aan moeten voldoen. Een betere oplossing is om in de planvorming flexibiliteit in te bouwen, zowel financieel, ruimtelijk als organisatorisch.” Die flexibiliteit is in Appingedam al realiteit, blijkt uit de reactie van Lydia Terpstra: “Sportclubs worden nu samengevoegd, er is nu geld voor nieuwe voorzieningen. Het verschil is dat wij vanwege onze status van bevingingsgebied een beetje buiten de wettelijke

“Wij hebben het rijksbeleid niet nodig. Open sportparken als 'buurthuizen van de toekomst' moeten zich van onderop ontwikkelen”

lijntjes mogen kleuren. De aardbevingen vormen de hefboom. Bemoedigend is ook dat zich hier Energy Valley ontwikkelt. Aan de andere kant kost herstel en wederopbouw van alleen de huizen acht miljard euro. Mensen zitten met psychische en financiële schade. Wie denkt er dan aan actief te worden in het verenigingsleven? Dat is een omwenteling die je als leefgemeenschap samen moet vormgeven. Integraal.”

STELLING 4:

Open sportparken zijn de buurthuizen van de toekomst. Het schort vaak aan goed management en een gezonde exploitatie.

Helemaal mee eens, zeggen alle deelnemers. Maar of dat toekomstbeeld dichterbij komt nu het kabinet jaarlijks tien miljoen euro investeert in topsport, zoals Theo Fledderus uitdagend vraagt? Jur Marringa vindt van niet. “Wij hebben het Rijksbeleid niet nodig. Het moet zich van onderop ontwikkelen. Anders zetten we iets neer dat niet wordt gebruikt. We gaan het nu allemaal in kaart brengen. Achterblijvers blijf je houden, maar het gesprek is wel gestart.” Andere debaters vertellen over vergelijkbare waarnemingen. Verenigingen die niet willen samenwerken, een ALV die steeds tegen contributieverhoging stemt, vrijwilligers van kulturhusen die ruziën over wie de koffie betaalt en wie de boel schoonmaakt, voetbalbestuurders die het niet eens worden over de besteding van de baropbrengst (inkomsten waar een zwemvereniging alleen maar van kan dromen). En dan heb je ook nog verschillende behoeftes in de wijken. Volgens Dorien Bakker is dit wel de grootste vraag: hoe lever je maatwerk in de wijk?

INTRINSIEKE MOTIVATIE

Het eerste wat je dan volgens Sander Akkerman nodig hebt, is de intrinsieke motivatie om het samen te willen en de meerwaarde te zien. Pas dan valt er te praten over oplossingen. Kleine stads-sportparken bijvoorbeeld, stelt Melger Seebregts, waar verenigingen de verantwoordelijkheden samendragen. Maar dan nóg blijft het volgens Terpstra voor een vereniging belangrijk wat ze doet aan de binding met haar leden. “Niet het ieder-voor-zich-model zoals in de fitness. De vereniging is het hart van wat je samen wil.” ◀

NIEUWE SPORTCAMPUS ZUIDERPARK

Uitdagend centrum voor bewegen, onderwijs en onderzoek

Sport is een belangrijke krachtbron en maakt je gezonder, socialer, gelukkiger en je krijgt er meer energie van. De bron voor die energie is Sportcampus Zuiderpark. Hier zorgen de gemeente Den Haag, De Haagse Hogeschool (HHs) en ROC Mondriaan ervoor dat heel Den Haag in beweging komt. Naast ruimte om te sporten is er een scala aan mogelijkheden voor het organiseren van evenementen, (buurt)activiteiten of zakelijke bijeenkomsten.

Het gesprek over de nieuwe Sportcampus vindt plaats op de kamer van de directeur van de faculteit Gezondheid, Voeding en Sport van De Haagse Hogeschool Son Burgers, waar ook projectleider Alfred Bakker van ICSadviseurs, architect Henk Merle van Faulkner Browns Architects en projectleider Joost Muiser van de HHs zijn aangeschoven. Son: "Rond 2008 ontstonden de plannen om samen met de gemeente en ROC Mondriaan een sportcentrum te realiseren. De opeenvolgende bestuurders erfden het project van hun voorgangers en ik mocht het naar de realisatie leiden. We zaten met onze sporthal aan de Laan van Poot en daar konden we niet meer

groeien. Bovendien was het gebouw te klein en aan zijn eind. We moesten ook wat. De HHs heeft ook als ambitie om sportopleidingen breed onder de aandacht te brengen. Wij zijn een hogeschool die inclusiviteit omarmt en we streven naar diversiteit in onze studentenpopulatie. De aantrekkingskracht van de Sportcampus gaat dwars door culturen en achtergronden heen." Alfred: "De oorsprong lag in het betekenis geven aan sport, beweging en gezond leven en dat gekoppeld aan een bijzondere plek; het Zuiderpark in Den Haag. Dat is de vroegere thuisbasis van ADO en oorspronkelijk een zwak, wat onveilig gebied. De gemeente wilde een topsport en breedtesportcomplex; we hadden elkaar

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Sportcampus Zuiderpark

Opdrachtgever

Gemeente Den Haag, De Haagse Hogeschool
en ROC Mondriaan College

Architect

Faulkner Browns Architects

Adviseur

ICSadviseurs (programma van eisen,
aanbesteding, projectmanagement)

Aannemer

Ballast Nedam in samenwerking met Kuijpers

Bvo

35.000 m²

Bouwkosten

€ 50 mio inclusief btw

nodig om iets moois te maken. De gemeente heeft er inmiddels voor gezorgd dat het weer een veilig en toegankelijk park is geworden.”

DOORLOPENDE LEERLIJN

Son verder: “Onderweg is er van alles gebeurd, maar het is er gekomen en overtreft onze verwachtingen. We zijn met de gemeente Den Haag en ROC Mondriaan de drie eigenaren van de Sportcampus Zuiderpark en zorgen samen voor het beheer en het verhuren van onze en elkaars ruimten. In dit gebouw kunnen we met ROC Mondriaan een doorlopende leerlijn bieden die de gemeente versterkt door het organiseren van aansprekende evenementen. De campus is de thuisbasis voor de hbo-opleidingen HALO (opleiding tot leraar lichamelijke opvoeding), Sportkunde en International Sport Management. Studenten van de mbo-opleiding Sport- en bewegingscoördinator (niveau 4) van ROC Mondriaan zitten het 3e en 4e jaar in Sportcampus Zuiderpark. Met het Teamplayersproject willen we ook een sportieve impuls aan de omliggende wijken geven. Zo stimuleren we met de campus ook het ontstaan van bedrijvigheid. Studenten van de Faculteit Gezondheid, Voeding en Sport (De Haagse Hogeschool) en de opleidingen Lifestyle, Sport en Bewegen (ROC Mondriaan) werken als zogenaamde teamplayers aan concrete opdrachten in de beroepspraktijk, met een afgesproken resultaat voor de opdrachtgever en een krachtig leereffect voor henzelf. Zo verzorgen stu-

denten sportlessen in de Schilderswijk om kinderen actiever met sportverenigingen in contact te laten komen. Volgens de gemeente Den Haag een cadeautje voor de stad.

Verder is de sportcampus een kenniscentrum voor sport en bewegen en onderdeel van het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) van de metro-poolregio Den Haag-Rotterdam. In het kenniscentrum doen meerdere organisaties onderzoek op het gebied van innovatie in sport en beweging, zoals beweegstimulering van wijkbewoners, de behoeftes van gehandicapten sport en topsport of maatschappelijke participatie via sport. In het project Gymzaal van de Toekomst onderzoeken studenten nieuwe toepassingen voor in de gymzaal en openbare ruimte, bijvoorbeeld een beweegparcours als alternatief voor een motoriektest, fitnessplaatsen in de wijk of speeltoestellen met games om kinderen meer te laten bewegen.”

INRICHTEN PROJECT

Alfred: “Het project is uiteindelijk traditioneel aanbesteed op basis van een uitgewerkt bestek. We hadden drie eigenaren met drie projectleiders die één gebouw wilden realiseren. Dat zorgt voor een bepaalde complexiteit; uiteindelijk is de gemeente projectleider geworden met een dubbele rol, eigenaar en regievoerder. Dat was toch een goede zet, ook om het ambitieniveau te kunnen realiseren. De gemeen-

"De gemeente vond topsport en evenementen belangrijk; voor ons waren dat onderwijs en breedtesport"

te vond topsport en evenementen belangrijk; voor ons waren dat onderwijs en breedtesport. Met elf moderne multifunctionele sporthallen, kleedkamers voor sporters en scheidsrechters en een beachhal is Sportcampus Zuiderpark een toonaangevend sportcentrum voor iedereen." Henk Merle over het proces: "Er lagen drie verschillende programma's van een meerkoppige opdrachtgever. Dan begin ik vaak met een value management workshop om een gezamenlijk doel te maken. Daar kwam als mission statement het creëren van een innovatief en uniek sportcentrum met een aanzienlijke toegevoegde waarde voor onderwijs, topsport en breedtesport uit." Alfred knikt: "Dat zoeken naar synergie vond vooral tijdens de voorlopig ontwerpfase plaats. Onze uitdaging lag erin met respect voor de plek een slim multifunctioneel gebouw te maken."

INPASSING IN HET PARK

Henk: "Veel ingediende plannen hadden te veel respect voor het park; ze verstopten het gebouw bijna onder de grond. Wij wilden dat de mensen er trots op moesten zijn en hebben een icoon gemaakt met een park- en een urbane zijde; aan de ene kant de openheid naar het park in contrast met de hogere monumentale gevel aan de achterkant, die 23 meter hoog is. Het gebouw is een vendiagram van overlappende cirkels met een topsport, breedtesport en een educatief deel. In het midden hebben we ontmoeting gefaciliteerd. Het ontwerp is zo uitgewerkt dat het reageert naar de stad en het park. Het gebouw heeft een dynamische schil waarin alle beweging plaats vindt. De architectonische gedachte was dat het een dynamisch lint is dat de sport omhult. Het was eerst een verzameling van functies, het is nu een soort geëvolueerde kiezelsteen met een gevel van gepolijst roestvrijstaal in de kleuren rood en oranje. Dat levert fantastische beelden op; het reflecteert de lucht net zo hard als het groen en daarmee ook de kleuren en jaargetijden." Joost lacht: "De Hagenezen noemen het een ufo in het park of een ooievaarsnest." Son: "We zien een toestroom van studenten bij de opleiding sportkunde en dat heeft zeker met de sportcampus te maken." Joost knikt: "Je ziet ook een groei van het aantal teamdagen en evenementen; er zijn nu al meer internationale activiteiten dan wat we de afgelopen jaren hadden. Het wordt de hele week door gebruikt; in de ochtend de studenten en docenten tot zeven uur 's avonds, vanaf half vijf de breedtesport en ouderen en in het weekend de wedstrijden". Son ten slotte: "Ik fiets er bijna dagelijks doorheen en inmiddels zie je er veel mensen sporten en in het weekend recreëren. Met de komst van de Sportcampus Zuiderpark hebben stad en onderwijs een prachtige sportcampus gekregen." 🕒

🕒 Kijk voor meer informatie op sportcampuszuiderpark.nl of mail met Alfred Bakker van ICSadviseurs: alfred.bakker@icsadviseurs.nl.

FRITS PHILIPS LYCEUM-MAVO BLIKVANGER IN DE WIJK

Nieuwbouw prikkelt nieuwsgierigheid

Op het terrein van het voormalige Lyceum Bisschop Bekkers is recent het Frits Philips lyceum-mavo herrezen, waarbij ook de voormalige sporthal is getransformeerd en het sportterrein is verlegd. Het resultaat past perfect in de groene omgeving. "Cum laude" geslaagd kenmerkt directeur-bestuurder Martin van den Berg van SECVO het proces en bij de opening wenste naamgever Frits Philips alle kinderen vooral veel nieuwsgierigheid toe.

"Je zoekt de grenzen op om het maximale te realiseren voor elke euro die je hebt"

Het is een prachtig en duurzaam gebouw geworden. Daarover zijn directeur bedrijfsvoering Ria van Doorn van SECVO, Jan Boer van ICSadviseurs en Carina Nørregaard van LIAG het eens. Martin legt uit wat *cum laude* voor hem inhoudt: "Het project is door de architect en adviseurs uitgewerkt tot een DO+ en daarna op

basis van Engineer en Build aanbesteed, waarbij ICSadviseurs het totale project heeft begeleid en LIAG een hele goede architect was. Ik wil adviseurs die gedurende het hele proces mijn counterpart blijven en me op de hoogte houden van ontwikkelingen en belangrijke keuzen voorleggen. Ik wil zelf kwalitatieve afwegingen kunnen

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Frits Philips lyceum-mavo en renovatie sporthal, herinrichting terrein

Opdrachtgever

Stichting Eindhoven Christelijk Voortgezet Onderwijs

PvE/projectbegeleiding

ICSadviseurs

Architect

LIAG architecten & bouwadviseurs

Aannemer

Wijnen Bouw Someren

Oplevering

15 juni 2017

Stichtingskosten

€ 18,2 mio inclusief btw

Bvo

11.000 m² onderwijs en 2.000 m² sporthal

maken wanneer dat nodig is. “Jan knikt: “Je zoekt de grenzen op, samen met de opdrachtgever, om het maximale te realiseren voor elke euro die je hebt. Martin vult aan: “De aannemer was het ook niet gewend dat ik regelmatig op de bouwplaats te vinden was, maar dat zorgt er wel voor dat hij sneller zelf met suggesties komt hoe het anders en beter kan. De opdracht aan ICSadviseurs en de architect LIAG was om met een goed plan voor het onderwijs te komen. Het programma van eisen van ICS werd met de input van LIAG steeds verder verscherpt.” Carina vult aan: “Je werkt op een logische manier vanuit de onderwijskundige visie naar het ontwerp, de indeling van het gebouw en daarna de inrichting. Iedereen bleef daardoor in elke fase betrokken.” Martin: “Ik heb wel tegen de medewerkers gezegd dat de fase van inspraak na het definitief ontwerp voorbij was. Dan moet de school er in feite al staan.” Carina: “Daardoor werd het ook een snel en transparant proces; iedereen wist waar hij aan toe was.” Jan: “Bijzonder aan dit traject is namelijk dat het ontwerp uitwerken tot een DO+ in een half jaar is gerealiseerd! We hebben het wel over ca 11.000 m² BVO onderwijs en 2.000 m² sporthal. De korte lijnen met de opdrachtgever zijn daarbij onmisbaar naast een goed op elkaar ingespeeld ontwerp-team. De sleutel tot succes.”

SAMEN STERK ALS FRITS PHILIPS

Ria: “Bij de ontwikkeling van het integraal huisvestingsplan werd duidelijk dat financiering eenvoudiger werd wanneer er één school zou verdwijnen. In overleg met OMO werd besloten het Lyceum Bisschop Bekkers (havo-vwo) en het Christiaan Huygens College locatie Broodberglaan (mavo-havo) samen te voegen tot het Frits Philips lyceum-mavo.” Jan: “Er was ook sprake van een zwaar verouderde huisvesting en de oorspronkelijke vestiging van Christiaan Huygens zat ingeklemd in een woonwijk met overlast voor de bewoners. Het gebouw van het Lyceum Bisschop Bekkers stond al veertig jaar op dit terrein. Na de fusie ontstond direct de optie voor nieuwbouw op deze plek, waar ook een sporthal stond en die perfect in het voedingsgebied ligt en goed bereikbaar is vanuit de uitvalswegen.” Martin: “Met de combinatie van een school en een sporthal met veel groen eromheen kun je een totaalpakket bieden. Waar vind je een grote school van 1.580 leerlingen in een binnenstedelijk gebied op zo'n locatie? Let wel; je praat over het grootste gebouw in Eindhoven-Noord; het staat hier vijftig jaar mooi of lelijk te zijn.”

DUURZAAM NAAR DE TOEKOMST

Carina: “Wij zijn als architect tijdens een Europese Aanbesteding geselecteerd. De school was nog niet ontworpen en we mochten onze visie presenteren, ▶

waarbij we op kleinschaligheid en het ontwikkelen van de talenten van de leerlingen hebben ingezet. Het klikte en daarna zijn we vanaf scratch weer begonnen.” Martin vult aan: “Vergeet duurzaamheid niet; dat betekent verantwoord omgaan met grondstoffen en materialen en het herstellen en afvoeren ervan. Beton is bijvoorbeeld duurzaam, op de materialen van hout zit geen verf, het wassen van glas is goedkoper dan muren regelmatig sausen en het gebouw heeft een duurzaam gekoeld klimaat. Philips heeft overal led-licht gesponsord en dat scheelt ook enorm.” Jan knikt: “Hier is alleen toegepast wat je tijdens het gebruik kunt terug verdienen. Het is een gebouw met een lage EPC-waarde.” Carina: “Het is een zeer compact gebouw geworden, ook doordat wij het schoolgebouw tegen de bestaande sporthal hebben gebouwd, wat veel geveloppervlakte heeft bespaard. Ondanks dat het een diep en compact gebouw is voelt het licht en ruim aan en je hebt overal veel daglicht en uitzicht. Duurzaam is ook dat we de bestaande sporthal hebben getransformeerd.” Martin: “De sporthal was een ruimte zonder daglicht en een slechte luchtbehandeling. Nu is het een lichte

ruimte, met een prettig klimaat geworden en met een prachtige kantine die de gemeente ook aan derden kan verhuren. En we hadden geen kosten van tijdelijke huisvesting. Dat is ook duurzaam.”

KIJK OM JE HEEN

Carina: “Het is vooral ook een functioneel gebouw met een groot atrium, waardoor veel licht naar binnen valt dat zich doorzet naar de onderwijs- en talentenruimten. De vides op de tweede verdieping gaan tot de grond door en elk studiegebied heeft een vide met daklicht. Overal zijn akoestische maatregelen integraal opgenomen in de karakteristieke afwerking van plafonds en wanden met onder andere de houten latjes. Ria: “We wilden laten zien waar je mee bezig bent en tegelijkertijd geborgenheid bieden. De verschillende talentrichtingen zijn zichtbaar in het gebouw, zoals ondernemerschap, sport en brainport. We zitten natuurlijk wel in Eindhoven.” Carina vult aan: “De onderbouw zit boven omdat het daar rustig is en de jongere leerlingen van daaruit langzaam de school kunnen ontdekken. Ook de entree hebben we kleinschalig gehouden, waarbij je niet direct in de aula terecht komt. Je kunt via de aula naar boven maar ook via het trappenhuis. Op elke verdieping hebben we vier hoeken met studiegebieden en lokalen waardoor het in kleinere units onderverdeeld is.” Martin: “Kijk even om je heen; je kijkt overal dwars door het gebouw heen. Vanuit deze vergaderzaal kijk je in de mediatheek, twee lokalen en je ziet de bomen. En ondanks die transparantie en de vele open ruimten is het een rustige school.”

KLEUR IN BEWEGING

Bijzonder is ook het kleur- en materiaalgebruik. Aan de binnenkant vind je de kleuren groen, blauw en geel en op de verschillende verdiepingen aangevuld met natuurlijke materialen als hout en beton die het gebouw een fijne en warme uitstraling geven. Carina: “Licht uit zich in beweging en is dynamisch. Dat hebben we uitgewerkt in de gevel en de binnenkant van de school. We wilden iets ontwerpen wat dynamisch is en van verschillende kanten verandert. Het gevelbeeld beweegt met je mee als je rondom het gebouw loopt en verschiet van wit naar kleur. Door de lichtinval 's avonds veranderen de kleuren weer, waardoor een extra dimensie ontstaat. De uitstraling is zeker een visitekaartje voor de school.” Martin ten slotte: “Het is vooral een transparant gebouw geworden dat werkt: brugklassers zien oudere leerlingen in witte jassen met brillen en leerlingen die met werkstukken kunstzinnige vorming bezig zijn. Dat prikkelt de nieuwsgierigheid en daar wil je bij horen.”

► Neem voor meer informatie contact op met Jan Boer van ICSadviseurs via jan.boer@icsadviseurs.nl of Carina Nørregaard van LIAG via cnorregaard@liag.nl. U kunt ook bellen met de school: 040-2412844 of kijken op de site: www.fritsphilips.eu.

TIEN PROFESSIONALS IN DISCUSSIE

‘Sport is een wezenlijk

vlr: Wouter Stuive, Marcel Mathijssen en Hellen Velders

Het sportdomein is volop in beweging. Verenigingen hebben steeds minder vaste leden, budgetten nemen af en verenigingsmanagers trekken nieuwe functies aan voor hun accommodaties. Zoals taalles of kookcursussen. Ondertussen willen gemeenten dat burgers steeds meer zelf organiseren. Sommige burgers tonen initiatief, maar stuiten vaak op lastige regels van diezelfde gemeente. Hoe ziet de toekomst van de sport in onze samenleving eruit?

1. De toekomst van de sportvereniging staat onder druk en om te overleven vraagt vooral de benodigde transitie een noodzakelijke begeleiding vanuit de gemeente.

Begeleiding vanuit de gemeente? We leven toch in een participatiemaatschappij, reageert Hellen Velders. Burgers moeten steeds meer zelf doen. Zij ziet in Amsterdam veel goede initiatieven van wijkbewoners. “Mensen komen zelf met ideeën. Goede voorstellen worden gehonoreerd, maar bewoners moeten ook met een plan komen om zelf geld te genereren. Soms is hulp nodig, maar vaak ook niet.” Helemaal vanzelf gaat het ook weer niet, ervaart Gerben van Duin. “We leggen

veel bij verenigingen neer. We moeten ze wel helpen bij initiatieven en een beetje sturen.” Als wethouder in Noordwijk (‘Papendal aan Zee’), wist Van Duin een bezuinigingsopgave om te zetten in investeringen in onder meer kunstgrasvelden en zwembaden. “Sport zit in het DNA van Noordwijk. Het geheim van ons succes is verbindingen leggen tussen alle partijen.” Michel Cenin heeft in Waddinxveen ook andere ervaringen. “Ik hoor vaak de klacht dat de gemeente tegenwerkt. Wil de korfbalvereniging kinderopvang organiseren, mag dat niet van de gemeente. Veel gemeenten zijn rigide en zitten vast aan lange procedures.” Robbert Bonsink deelt die ervaring. Gemeenten moeten beter faciliteren, vindt hij. Meewerken

onderdeel van het zijn'

vanr: Robbert Bonsink, Theo Fledderus en Michel Cenin

in plaats van tegenwerken. Zelf zet hij zijn plannen meestal gewoon door. Bonsink is verenigingsmanager van sportpark Marslanden in Zwolle. “Taallessen voor inburgeraars mag eigenlijk niet in de sportkantine, we zijn het toch gaan doen. Omdat het nu zo’n succes is krijgen we alle medewerking.” De ontwikkeling van nieuwe functies binnen het sportdomein gaat snel. Een sollicitatietraining voor bijstandsgerechtigden in combinatie met sport werkt positief. Net als valpreventie voor ouderen of huiswerkbegeleiding voor jongeren. Deze nieuwe taak van sportclubs vraagt wel om een andere houding van de gemeente, stelt Peter Jan Bakker vast. Niet meer ‘wij weten wat goed voor u is’, of ‘dat mag niet’, maar faciliterend en ruimte gevend met behoud van regie. Lang niet elke gemeente is al zo ver. Ook verenigingen moeten wennen aan hun nieuwe rol, waarbij ze niet alleen sport organiseren, maar ook andere activiteiten. Cenin: “Sommige verenigingen komen niet verder dan ‘hoe krijg ik de lijnen op het veld gekrijt?’ Die clubjes redden het niet meer in de toekomst. De subsidie houdt op en er zijn onvoldoende

DEELNEMERS:

• Peter Jan Bakker	adviseur maatschappelijk vastgoed ICS-adviseurs
• Michel de Boer	projectcoördinator, Gelderse Sport Federatie
• Robbert Bonsink	verenigingsmanager sportpark Marslanden Zwolle
• Michel Cenin	adviseur Sport en Accommodaties, gemeente Waddinxveen
• Gerben van Duin	wethouder gemeente Noordwijk
• Theo Fledderus	sportbestuurder, o.a. algemeen directeur KNSB a.i. (gespreksleider)
• Hans Hesselink	sportadviseur Alkmaar sport
• Marcel Mathijssen	senior adviseur MO Groep
• Wouter Stuive	adviseur en projectmanager KYBYS Ingenieurs en Adviseurs
• Hellen Velders	intensiveringsmanager sportparken/sportmakelaar Amsterdam

vrijwilligers.” Vallen deze kleine clubjes in de toekomst echt om? “Dat hoeft niet”, zegt Van Duin. “Ze vallen om als de subsidie wegvalt. Maar welke keuze maak je als gemeente? Als je de verenigingen ziet als het kloppend hart van de samenleving dan heb je er geld voor over om ze te versterken. Dat verdient je later terug. In geld, maar ook in welzijn en zorg.” ▶

Gerben van Duin (l) en Hans Hesselink

2. Sporten en bewegen is cruciaal in het bereiken van participatie en sociale cohesie binnen een lokale samenleving. Weg met de verkokering en op naar integraal sport- en welzijnsbeleid.

Een stelling die Marcel Mathijssen helemaal onderschrijft, hij zou het zelfs nog breder willen trekken. Ook gezondheidszorg, participatie en jeugdzorg horen thuis in één grote beleidsvisie. Bovendien moet de vrijetijdseconomie een plek krijgen in dat beleid, vindt Michel de Boer. “Skeelerclub Oost-Veluwe wil in de zomer toeristen een arrangement bieden, bijvoorbeeld in combinatie met een hotelovernachting. Dit soort maatschappelijk ondernemerschap is noodzakelijk en moeten we stimuleren.” Bonsink toont zich in zijn functie als verenigingsmanager ook zo’n ondernemer. Deze functie is bezig aan een opmars. Een verenigingsmanager bedient allerlei doelgroepen voor een sportaccommodatie, van jeugdige sporters tot werkzoekenden. Hij organiseert, legt verbindingen, verzorgt de marketing, enzovoort. “Die professionalisering helpt enorm”, zegt Velders. Wouter Stuive ziet ook de kracht van zo’n professional die het overzicht heeft. “Er moet een aanjager zijn om sport en welzijn te integreren, niets gaat vanzelf. Op deze manier kun je de kracht van vrijwilligers, gemeente en ondernemers bundelen.” Bonsink is zo’n aanjager. “Maar het blijft wel maatwerk”, waarschuwt hij. “Wat bij ons past, past elders niet.”

Er zijn dus goede manieren om deze integrale aanpak van sport, welzijn en participatie op gang te brengen, zegt Cenin, maar ondertussen zijn er ook gemeenten die nog steeds in vakjes denken en alleen maar bezuinigen. Integraal en gebiedsgericht werken is nog niet overal usance. Waarom stonden ze in Noordwijk wel open voor verandering en lukte het daar wel sport te koppelen aan het sociale domein? “Ik moest in 2002 ook bezuinigen en veel praten om collega’s te overtuigen”, zegt Van Duin. “Dat is gelukt. Politiek is het ook slim om je geliefd te maken bij tienduizenden

verenigingsleden. Dan moet je wel duidelijk kunnen maken dat je investeringen in sport maatschappelijk rendement opleveren. Er zijn zoveel haakjes met andere beleidsterreinen. Integratie, jongeren, obesitasproblematiek. Sport is een wezenlijk onderdeel van het zijn.”

3. Het feit dat sportverenigingen steeds meer verantwoordelijkheden krijgen en sportparken steeds vaker worden geprivatiseerd staat openstelling van het sportpark in de weg.

“Verenigingen hebben een maatschappelijke rol en kunnen signaleren.”

Het lijkt een paradox. Bij privatisering van sportparken hebben verenigingen de neiging om sportparken af te sluiten om hun ‘bezit’ veilig te stellen. Maar dat zit de gewenste openheid in de weg. Michel de Boer: “We moeten geen hekken plaatsen, maar laten zien dat we open staan voor de maatschappij. Maar de verenigingen zien beren op de weg, zoals vandalisme en verloedering.” Kan de gemeente hierin een rol in spelen? Velders adviseert gemeenten te durven loslaten, maar tegelijk oog te houden voor het vakmanschap van beheer. “In Amsterdam hebben we sportparken opengesteld voor iedereen. We hebben veel geïnvesteerd in de omgeving tussen de velden met veel groen om te recreëren. Dat beheren is heel specialistisch werk.”

Hans Hesselink valt haar bij: een sportpark exploiteren is een vak. “Je kunt het niet aan de clubs overlaten. De gemeente is eigenaar en financieel verantwoordelijk. Er is efficiënt onderhoud en beheer nodig.”

Het zal per situatie verschillen, verwacht Bakker. “Het gaat om maatwerk. Privatisering of niet, de toekomst van sportparken hangt af van de openstelling voor andere functies.”

Hesselink beaamt dit: “Het goed exploiteren van een sportaccommodatie met een maatschappelijke pet op, die kant gaat het op. Ook traditionele hockeyverenigingen voegen nieuwe functies toe. Dus: ‘hekken weg’, maar alleen met goed beheer. Een kunstgrasveld

Michel de Boer (l) en Peter Jan Bakker

is een kostbaar bezit.” Het probleem is volgens Stuive dat de gemeente verantwoordelijk is voor het onderhoud, maar inkomsten bij clubs terechtkomen. “De velden zijn na acht jaar op, de gemeente moet nieuwe investeringen doen. Die verantwoordelijkheid zou je bij de clubs neer moeten leggen.” Dat is inderdaad een probleem, zegt Bonsink: “Veel verenigingen hebben geen idee dat de gemeente het grootste deel betaalt. Dat moeten we zichtbaar maken.” Ook op dit gebied kunnen de ‘hekken weg’, vindt Stuive. “Alle betrokken partijen moeten informatie over inkomsten en uitgaven rond beheer, onderhoud en exploitatie meer met elkaar delen. Transparantie geeft vertrouwen en commitment. Ook dat valt onder de noemer ‘open sportpark.’” Hebben sportverenigingen überhaupt nog bestaansrecht? Als het aan Bonsink ligt ben je straks geen lid meer van een vereniging, maar van een sportpark dat zowel een gevarieerd sportaanbod biedt als sociale activiteiten. Daarvoor is openheid een vereiste. “Hekken weg dus”, concludeert gespreksleider Theo Fledderus. Het sportpark is er voor iedereen. Ook voor een groep bewoners die een bootcamp willen organiseren of fitness in de openbare ruimte. “Zelfs voor de individuele hardloper”, vult Van Duin aan. “Ook die meerderheid van ongeorganiseerde sporters kun je aan je verbinden door accommodatie vrijblijvend ter beschikking te stellen. Zo ontstaat één grote omni-vereniging.”

4. Sportverenigingen dienen zich te ontwikkelen tot een open club. Verenigingen die achterblijven en de gevraagde veranderingen niet willen doorvoeren worden financieel gekort.

“Deze stelling gaat mij veel te ver”, zegt Hesselink. “Een kleine badmintonclub die gewoon de zaal wil huren ga je toch niet korten? Ik voel eerder iets voor het stimuleren van sociale initiatieven met een bonus.” Van Duin is minder afwijzend. Hij vindt dat de gemeente

best een wederdienst mag vragen aan sportverenigingen. Maak daarbij ook zichtbaar wat je als gemeente doet en wat dat zoal kost. “Verenigingen hebben een maatschappelijke rol en kunnen signaleren. Gaat het wel goed met iedereen? Is er misschien hulp nodig? Als het nodig is kunnen ze doorverwijzen. Of ze kunnen thema’s oppakken, zoals gezonde voeding. Verenigingen moeten er misschien aan wennen, maar ik wil graag iets terugzien. Zo niet, dan ga ik het gesprek aan.” Ook dit ligt genuanceerd, vindt De Boer. “Er zijn grote verschillen tussen grote en kleine clubs, tussen binnen- en buitensport. Het is maatwerk.” Maatwerk, maar ook samenwerking, stelt Fledderus vast. “Je hoort vaak dat gemeenten steeds meer taken afstoten en zeggen ‘red het zelf maar’, maar ik hoor hier aan tafel veel meer over samendoen. Je schuift taken af, maar blijft betrokken en gaat het gesprek gelijkwaardig aan.”

5. Om de kanteling van de sportverenigingen succesvol te laten zijn, is een gezamenlijke visie noodzakelijk.

Jazeker, vindt Mathijssen. En niet alleen gemeente en sportverenigingen zijn hierbij partij. Ook maatschappelijke organisaties en het hele sociale domein. Hesselink is wat voorzichtiger. Mooi, een visie, maar laat ook ruimte. “Ik geloof in richting geven, maar omschrijf niet alles van tevoren. Geef het samen vorm, maar leg niet te veel vast.” Kunnen we tot slot van deze discussie het thema samenvatten in één woord? In de toekomst van het sportbeleid gaat het om: maatwerk – verbinding – het verhaal vertellen – samendoen – visie – het maatschappelijk rendement zichtbaar maken – de kracht van de sportinfrastructuur gebruiken – integraal denken – kansen zien – samen ondernemen. 🗣️

🗣️ De vertaling van het debat vindt plaats op de VSG kennisdagen op 21 april en 26 mei 2016. Voor meer informatie neemt u contact op met Sibbo Arbeek op 06-22267795.

“Sommige verenigingen komen niet verder dan ‘hoe krijg ik de lijnen op het veld gekrijt?’ De subsidie houdt op en er zijn onvoldoende vrijwilligers.”

Businessplan voor samenwerking voetbalclubs Nieuwegein

De Nieuwegeinse voetbalclubs SV Geinoord en VSV Vreeswijk liggen naast elkaar op Sportpark Parkhout-Zandveld. De gemeente Nieuwegein werkt samen met de gebruikers aan de herontwikkeling van het sportpark. Onderdeel vormt het proces om verregaand met elkaar samen te werken.

Tekst Maarten Groenen

Onderdeel van de herontwikkeling is de realisatie van woningbouw en de opwaardering tot een modern multifunctioneel sportpark. De opwaardering van het voetbal op het sportpark wordt verkend door het opstellen van een businessplan dat in de eerste helft van 2015 door beide voetbalclubs samen is opgesteld. In het businessplan worden zowel de kansen en mogelijkheden voor samenwerking/fusie als gezamenlijke nieuwe huisvesting onderzocht.

Twee tegenpolen

Op het eerste oog lijken de voetbalclubs SV Geinoord en VSV Vreeswijk twee klassieke tegenpolen; de roden en de blauwen, de zaterdag- en zondagamateurs, het prestatievoetbal en de breedtesport, wel en geen meisjesvoetbal. Toch is er veel dat de burens op Sportpark Parkhout-Zandveld verbindt. Zo zijn er de nodige leden met een verleden op beide clubs, beide clubs beschikken over een gedateerde accommoda-

tie, vissen in dezelfde vijver voor nieuwe leden en is er de gedeelde passie voor voetbal. Eigenlijk is niets doen op termijn dan ook geen optie. Deze binding heeft ervoor gezorgd dat de clubs een gezamenlijke toekomst in een nieuwe accommodatie willen onderzoeken. De gemeente Nieuwegein heeft de clubs gevraagd om dit toekomstbeeld in de vorm van een businessplan verder uit te werken. ICSadviseurs heeft van de gemeente Nieuwegein opdracht gekregen om de clubs hierbij te faciliteren.

Vier thema's

Om de kansen en mogelijkheden voor samenwerking zorgvuldig te onderzoeken, zijn de thema's vereniging, inhoud, ruimte en financiën (op hoofdlijnen) uitgewerkt door aparte werkgroepen. Deze werkgroepen bestaan uit vertegenwoordigers van de beide clubs en de gemeente. Zo heeft de Werkgroep Vereniging nagedacht over een gezamenlijke identiteit en is de Werkgroep Ruimte aan de slag gegaan met het opstellen van een ruimteprogramma. In gezamenlijke sessies hebben de werkgroepen hun resultaten met elkaar gedeeld en bediscussieerd. Het businessplan was tijdens het proces een groeidocument dat door de input van de werkgroepen steeds verder werd aangevuld en aangescherpt. Daardoor ontstond begrip voor elkaars verhaal, werden hardnekkige misverstanden uit de weg geholpen en werd de basis gevonden om constructief samen te werken.

Nieuwe accommodatie

Het businessplan is een plan van en door beide verenigingen samen en eindigt met een gezamenlijke conclusie en aanbeveling richting de leden en gemeente. Op basis van het businessplan neemt de gemeente Nieuwegein in september een besluit over een volgende fase, waarin het businessplan verder wordt geconcretiseerd en de verregaande samenwerking/fusie verder wordt ingevuld. De verwachting is dat bij een positief besluit van de beide ALV's en de gemeenteraad over de herstructurering van het sportpark een proces tot fusievorming kan worden ingezet. Ook willen de beide verenigingen graag aan de slag met hun nieuwe accommodatie op het nieuwe open sportpark.

Sport en bewegen

Door de voetbalclubs zelf verantwoordelijk te maken voor het opstellen van een businessplan heeft de gemeente Nieuwegein bewust voor een nieuwe rol gekozen. De voetbalclubs moeten met een goed plan komen dat aansluit bij de herontwikkeling van het sportpark en de recent ontwikkelde visie "Sport en bewegen 2015 – 2018". De gemeente Nieuwegein stelt de kaders en faciliteert de clubs door hen te laten begeleiden door ICSadviseurs. Verantwoordelijk wethouder van de gemeente Nieuwegein Hans Adriani benadrukte deze rol van gemeente tijdens de aftrap van de eerste bijeenkomst met de werkgroepen. "Ik daag de werkgroepen tevens uit om bij het opstellen van het businessplan ook op zoek te gaan naar verbindingen met de wijk, multifunctioneel gebruik en ondernemerschap. Parallel aan dit proces bouwt de gemeente de instandhouding subsidies voor verenigingen af en ontwikkelt handvaten voor activiteiten-

subsidies. Dat past goed in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein, waarbij ontmoeten en vitaal bewegen basisvoorwaarden zijn voor een gezonde samenleving.

Betrokkenheid

Het zelf kunnen opstellen van een businessplan is voor de verenigingen een kans, maar vraagt tevens inzet en betrokkenheid van de werkgroepleden. De betrokkenheid en inzet heeft zich in dit project nadrukkelijk vertaald in een uitgebreid businessplan, dat een gedragen plan is van beide verenigingen. Het is hun businessplan en niet het plan van een extern bureau of van de gemeente. Deze werkwijze vraagt niet alleen een andere rol van de adviseur, maar vraagt ook om bestuurlijke daadkracht en vertrouwen. Het verkenen van een fusie en het delen van huisvesting ligt vaak gevoelig. Met het opstellen van het businessplan is gezamenlijk en constructief gewerkt aan een gedeeld toekomstperspectief en is de basis voor een fusie of verregaande samenwerking gelegd. ◀

Voor verdere informatie neemt u contact op met Maarten Groenen: mgroenen@icsadviseurs.nl of 06 22 57 8557

VITAAL SPORTBELEID IN WADDINXVEEN

Doen door samenwerken

Waddinxveen is een gemeente met een sterk verenigingsleven. Dat is de basis voor het vitaal sportbeleid dat de gemeente recent heeft vastgesteld. Wat zijn de spelregels om het nieuwe beleid ook echt te laten werken?

"Alles wat weg is krijg je niet zomaar terug."

Wethouder onderwijs en sport Brigitte Leferink: "Ons vitaal sportbeleid stimuleert duurzaam bewegen en sporten in de meest brede zin van het woord. Bewegen moet mogelijk en toegankelijk zijn voor alle doelgroepen. Door het sociale domein meer aan het sportdomein te koppelen hopen we dat vitaal bewegen een gezamenlijke verantwoordelijkheid van iedereen wordt en groepen aanboort die nu niet of weinig bewegen, zoals ouderen of mensen met een beperking, die door het deelnemen aan activiteiten vitaler blijven. Er zijn verenigingen die voorop lopen en bijvoorbeeld g-hockey, walking football en autistenvoetbal organiseren. Als je die voorbeelden laat zien, dan inspireer je daar anderen mee. Bij die verenigingen worden accommodaties ook overdag gebruikt en ontstaan mooie dwarsverbanden. Je ziet ook dat mensen een andere sportbehoefte krijgen en veel meer gericht zijn op individueel sporten op het moment dat het uitkomt. Het automatisch lid worden van een vereniging is niet meer vanzelfsprekend en dat leidt tot druk op het aantal leden en een vaak vergrijzend kader bij de verenigingen. Het is lastig om voldoende vrijwilligers te krijgen die structureel energie in een club willen steken. Het mes snijdt dus aan twee kanten."

BREDERE INZET ACCOMMODATIES

Projectleider Vitaal Sportbeleid Shiona Vierbergen vult aan: "Onderdeel van het collegeprogramma is de wens om de sportaccommodaties multifunctioneler in te zetten. Er zijn accommodaties die een deel van de week leeg staan, waardoor ook de exploitatieproblemen toenemen. Daarnaast was er vanuit ons vastgoed- en accommodatiebeleid behoefte aan een breder kader van waaruit de materiële kant beter geregeld kan worden. Daarbij kijken we niet alleen naar sportvoorzieningen, maar ook naar voorzieningen voor welzijn, onderwijs en commerciële aanbieders." Brigitte vult aan: "Wij hebben als gemeente de kaders van het vitaal sportbeleid in afstemming met het veld bepaald. De essentie is dat we als overheid vooral willen faciliteren en initiatieven een kans willen geven. Alleen kijken naar het financieel rendement vind ik een te enge benadering. In de kaders die zijn vastgesteld is het financiële rendement ondergeschikt aan het maatschappelijk rendement. Dat leverde natuurlijk debatten met de raad op, die wilde weten wat het zou gaan kosten, hoe we verenigingen gaan prikkelen en tegelijkertijd efficiënter werken willen stimuleren."

Die verschillende aspecten hebben we vertaald naar een uitvoeringsprogramma, dat het beleidskader vertaalt naar concrete acties. Ook komt er een nieuw tarievenstelsel en wordt een vertaling naar het accommodatiebeleid gemaakt. Nadat de raad het vitaal sportbeleid heeft vastgesteld zijn we aan de slag gegaan met het uitvoeringsplan, want we willen dat uitdrukkelijk in samenwerking met het veld vormgeven. Een aantal maatschappelijke partners en sportverenigingen is verenigd in een klankbordgroep, die samen met ons het uitvoeringsplan verder invult. De klankbordgroep heeft een aantal randvoorwaarden meegegeven, die van belang zijn om het beleid te laten slagen. Zo willen we open sportparken overdag en ook 's avonds meer buurtactiviteiten organiseren, maar staan onze regels dat vaak in de weg. We moeten dus onze regels aanpassen om de verenigingen beter te kunnen faciliteren. Is het organiseren van een feest op een open sportpark een commerciële activiteit of een manier om nieuwe jonge leden te werven? Ook willen we stimuleren dat zorg- en welzijnsorganisaties meer gebruik maken van sportparken wanneer deze minder bezet zijn. Sinds kort hebben we ook een sportcafé, waar partijen met elkaar kunnen netwerken, goede ideeën uitwisselen en maatschappelijk ondernemerschap delen. We hebben nu de grote lijnen uitgezet, maar moeten nog veel ontwikkelen, zoals het accommodatiebeleid en hoe om te gaan met para-commerciële horeca. Het is nu leuk te zien dat de verenigingen betrokken willen blijven. Mogelijk leidt dat tot een nieuwe sportraad Waddinxveen, maar dan vanuit een breder maatschappelijk kader dan alleen maar sport.”

BEHEER

Brigitte verder: “De rol van gemeenten verandert. In deze pioniersfase heeft de gemeente nog veel uitvoerende taken, maar wanneer we meer de regie op het beleid willen voeren is het niet logisch dat we als gemeente ook voor de uitvoering verantwoor-

delijk blijven. Daarom onderzoeken we hoe we de organisatie van het beheer en de exploitatie van onze voorzieningen het best kunnen organiseren. Accommodaties moeten aantrekkelijk zijn, verenigingen willen aan de weg timmeren. Gaandeweg ga je samen de nieuwe spelregels maken.”

NIEUWE INITIATIEVEN

Shiona vult aan: “Verenigingen willen in contact komen met de doelgroep waarvoor zij passende activiteiten kunnen organiseren en daar helpen we dus bij. We zijn met de voorzitters van de wijkplatforms en de voorzitter van het gehandicaptenplatform Waddinxveen gaan praten om te verkennen waar wijkbewoners én mensen met een beperking behoefte aan hebben. Zo kan er misschien wel een sport- of beweegbehoefte zijn voor slechtzienden en hopen we die zo te ontdekken. Door die partijen vervolgens bij het sportcafé te betrekken ontstaan nieuwe initiatieven. Zo zit kinderopvang bij een voetbalvereniging en gebruikt overdag de accommodatie. We inventariseren wat er moet gebeuren. Doel is niet om de sport doelmatiger te maken of alle verenigingen in stand te houden. We werken ook aan een nieuwe tarievenstructuur, waarbij je zou kunnen denken aan een vorm van belonen als je maatschappelijke activiteiten aanbiedt. Sportservice Zuid-Holland biedt verenigingen trainingen aan om een businessplan op te stellen, zodat ze sterker worden en in staat zijn om de veranderingen te maken die nodig zijn voor hun voortbestaan. Dat zijn kansrijke voorbeelden.”

Brigitte: “Het is niet vanzelfsprekend dat een vereniging over vijf jaar nog bestaat. Maar alles wat weg is krijg je niet zomaar terug. Als een vereniging andere doelgroepen weet aan te boren zijn ze eerder levensvatbaar. Waddinxveen staat bekend als een dorp met een goed voorzieningen niveau en dat willen we graag zo houden. Leuk is dat we inzetten op de breedtesport, maar dat we ook veel topsporters afleveren, zoals Erik van Dalen die heeft deelgenomen aan de WK life saving, onze Nederlands kampioen turnen Niels van der Sluis en niet te vergeten onze top badmintonners en tennisdames. Misschien gedijt topsport wel heel goed in een gezond breedtesportklimaat.”

ICSadviseurs heeft in opdracht van de gemeente Waddinxveen het Vitaal Sportbeleid opgesteld. Voor meer informatie belt of mailt u naar Shiona Vierbergen: s.vierbergen@waddinxveen.nl of 06 18 30 89 95 of naar Sibbe Arbeek van ICSadviseurs: sibo.arbeek@icsadviseurs.nl of 0622267795.

Vitaal sportbeleid als motor voor een energieke samenleving

Het sociale en fysieke domein grijpen steeds meer in elkaar. In een tijd dat de financiële middelen beperkt zijn, zien veel gemeenten zich genoodzaakt om de kosten, die sportbeleid met zich meebrengt, terug te dringen. Daarbij wordt ook de ruimte die beschikbaar is in gemeenten om sport en beweging te faciliteren steeds schaarser. Tijd voor een vitaal sportbeleid!

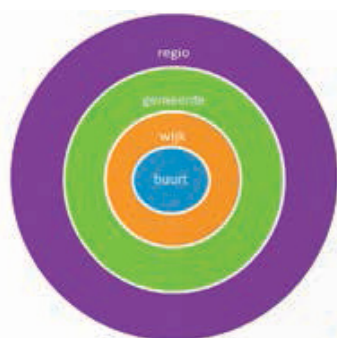
Tekst Doriene Bakker

Steeds meer gemeenten en maatschappelijke organisaties zien het belang en de meerwaarde van sport, bijvoorbeeld voor de fysieke en mentale gezondheid en sociale cohesie. Dit is niet nieuw. Nieuw is de sterkere focus op de mogelijkheden die sportvoorzieningen, -accommodaties en -infrastructuur bieden om breder en effectiever ingezet te worden voor diverse maatschappelijke doelen. Hierbij kan gedacht worden aan het inzetten van deze voorzieningen bij het vervullen van de taken die op gemeenten afkomen vanwege de decentralisa-

ties in het sociaal domein, maar ook het scheiden van wonen en zorg. Het breder inzetten van sportvoorzieningen, -accommodaties en -infrastructuur vergroot de financiële en maatschappelijke waarde en levert meer rendement op. Meer aandacht voor zelfredzaamheid, participatie en maatschappelijk initiatief is onlosmakelijk verbonden met dit onderwerp. Dit verandert de manier waarop we taken, rollen en verantwoordelijkheden (moeten) verdelen en vraagt om verdergaande samenwerking. Het vitaliseren van het sportbeleid en het zoeken naar die meerwaarde doen gemeenten dan ook samen met sportverenigingen en maatschappelijk partners (zoals zorgaanbieders). Vitaal sportbeleid verbindt de kracht en potentie van sportvoorzieningen, -accommodaties en -infrastructuur aan de brede maatschappelijke doelstellingen. Sportbeleid staat daarbij niet op zichzelf, maar helpt om partijen en verenigingen 'in de juiste stand te zetten'. Daarbij is het uitgangspunt dat er enorm veel kracht en expertise bij verenigingen ligt, maar niet altijd de organisatorische know how aanwezig is om vanuit een breder maatschappelijk perspectief te leren werken. Landelijk zijn hier inmiddels goede voorbeelden beschikbaar, zoals in de gemeente Enschede.

Stappenplan voor vitaal sportbeleid

Om te komen tot vitaal sportbeleid heeft ICSadviseurs met een aantal kernpartners een compact en

Iedere accommodatie heeft zijn eigen bereik.

doelmatig stappenplan ontwikkeld. Een stappenplan dat houvast biedt en tegelijkertijd ruimte geeft voor maatwerk, afhankelijk van de lokale omstandigheden.

Stap 1 – Uitgangspunten en doelen

De basis voor vitaal sportbeleid is een kaart die inzicht geeft in de bestaande situatie (basiskaart). De kaart maakt inzichtelijk welke activiteiten en voorzieningen worden aangeboden en waar dat gebeurt. Dit beperkt zich niet tot de sportactiviteiten en –accommodaties, het biedt een totaal inzicht over het gehele aanbod in de gemeente – de fysieke en sociale infrastructuur. Het aanbod vertalen wij naar de (brede) maatschappelijke doelen waaraan zij bijdragen om inzicht te krijgen in de dekking en spreiding van het huidige aanbod. Op basis van deze kaart is het mogelijk om de uitgangspunten en doelen van het vitaal sportbeleid te definiëren.

Stap 2 – Kansenskaart

Een werkgroep met voldoende expertise op het gebied van de brede vraag en het aanbod aan activiteiten verkent in interactieve werksessies de kansen en knelpunten aan de hand van de 'basiskaart', de maatschappelijke doelen en relevante beleidsontwikkelingen. De werksessies starten met het creëren van een vrije en open sfeer om bestaande (referentie)kaders los te laten en te 'kijken in kansen'. De verkenning vertaalt zich in een 'kansenskaart'. De 'kansenskaart' is de weergave van alle mogelijkheden.

Stap 3 – Kansrijke clusters

Kansrijke clusters komen tot stand door een verdiepingsslag op de 'kansenskaart'. Wijken, gebieden en buurten kennen andere behoeften en aandachtspunten. Dit vertaalt zich naar een variatie in het aanbod van activiteiten en een variatie in de multifunctionele

Sterkere focus op effectiever inzetten sport ten behoeve van diverse maatschappelijke doelen.

inzet van sportaccommodaties. Van belang is dat gemeenten, sportverenigingen en maatschappelijke partners aandacht hebben voor deze verschillen maar op zoek gaan naar samenwerking, open staan voor verkenning van de raakvlakken en bereid zijn om buiten bestaande kaders te denken. Een belangrijk onderdeel hierbij is het gezamenlijk nadenken over de mogelijkheden en beperkingen van verschillende soorten sportaccommodaties. Grofweg is er een onderscheid tussen zwem-, binnen- en buiten-sportaccommodaties. Ieder soort accommodatie heeft zijn eigen bereik. Het bereik is van invloed op het welslagen van een combinatie van activiteiten op één plek. Het resultaat van stap 3 is een aantal scenario's met integrale kansen.

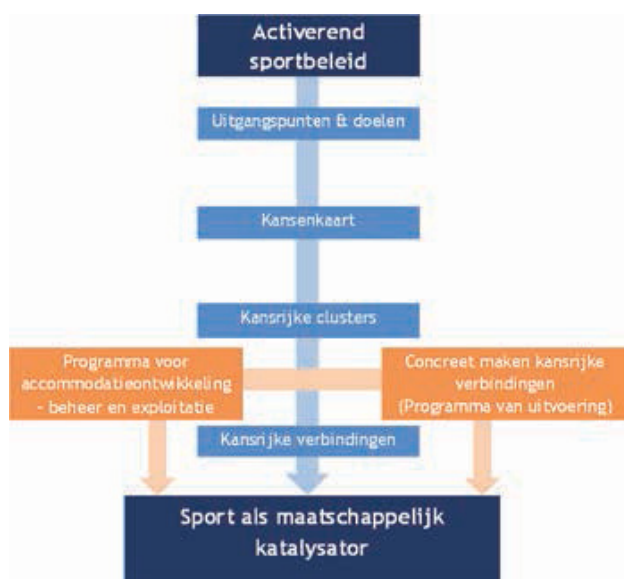
Stap 4 – Kansrijke verbindingen

De kansrijke clusters maken onderdeel uit van het eindproduct, het vitaal sportbeleid, dat in deze laatste stap tot stand komt. Het vitaal of activerend sportbeleid bevat een visie op sport en bewegen gerelateerd aan brede maatschappelijke doelen, waarin in ieder geval sportaanbod, -stimulering, -voorzieningen, -accommodaties en -infrastructuur aan bod komen. De lokale situatie en behoeften zijn hierop van invloed en vragen om maatwerk. De strategische agenda formuleert de vervolgstappen die de ambities van het vitaal sportbeleid vertalen naar concrete actie en tastbaar resultaat. Denk hierbij aan een programma van uitvoering en een programma voor accommodatieontwikkeling.

Nieuwe energie voor en door een plek vol energie! ◀

Wilt u meer weten over het stappenplan vitaal sportbeleid? Neem dan contact op met Doriene Bakker van ICSadviseurs: doriene.bakker@icsadviseurs.nl, 06 2061 3215.

Daarbij is het uitgangspunt dat er enorm veel kracht en expertise bij verenigingen ligt.

Stappenplan vitaal sportbeleid.

Foto: Indra Simons

Trefkoele+ ontmoetingsplek voor Dalfsen

Gezonde exploitatie

Toen Koning Willem Alexander na de opening van de Trefkoele+ op 13 november rond 14.30 uur Dalfsen had verlaten, namen gemeentelijk projectleider Jarno Doornewaard en de voorzitter van de Stichting Ontmoetingscentrum Dalfsen Simon Peerdeman plaats aan de bar en dronken samen een welverdiende herfstbok: de Trefkoele+ staat landelijk op de kaart en is de centrale plek geworden waar iedereen in Dalfsen en omgeving graag komt. En dat is het voorlopig resultaat van een perfect gelopen koers.

Tekst Sibbo Arbeek

Dalfsen is met 30.000 inwoners de fusiegemeente van Dalfsen en Nieuwleusen. De gemeente heeft vijf kernen, waarvan Dalfsen met circa 9.000 inwoners één van de twee hoofdkernen is. Gemeentelijk projectleider Jarno Doornewaard: "Heel Dalfsen liep uit toen de koning de Trefkoele+ bezocht en er waren meer dan 1.000 kinderen van alle basisscholen uit de directe omgeving. Rond mei hadden we een brief opgesteld en in juli kwamen de eerste signalen dat de koning wel wilde. Wat denk ik geholpen heeft is de visie van een gebouw voor de gemeenschap dat goed is voor de leefbaarheid voor het dorp". Voorzitter Simon Peerdeman van de Stichting Ontmoetingscentrum Dalfsen somt de kwaliteiten van zijn Trefkoele+ op: "Het is het groot-

ste Kulturhus van de provincie Overijssel met een waslijst aan maatschappelijke functies op het gebied van sport, welzijn, informatie en ontmoeting. Je vindt hier de bibliotheek, een (top)sportcentrum met twee sporthallen, een peuterspeelzaal, kinderopvang, buitenschoolse opvang, de historische kring, een ruimte voor training, opleiding en advies, de ouderensoos, flexruimten voor muziek en (zorg)spreekuren, de speeltheek, logopedie, een gastouderbureau, ruimten voor dyslexie en NLP, een biljart- en dart-ruimte, de jeugdsoos, het Centrum Jeugd en Gezin met consultatiebureau en maatschappelijk werk, een dojo en een panoramazaal met 150 zitplaatsen. Ten slotte kan de nieuwe sporthal ook als theater en evenementenruimte worden gebruikt. De traffic trekt

andere gebruikers aan; inmiddels houdt de thuiszorg hier bijvoorbeeld ook spreekuur. We openen om 7.00 uur met kinderopvang en sluiten om 24.00 uur met vergaderingen en sporters. Als het gebouw open is, is de bibliotheek ook open. Dus ook 's avonds kun je je boek nog scannen, zonder dat er beheer is."

Centrale ontmoeting

Jarno over de aanleiding: "De naam Trefkoele is een samenvoeging van de woorden 'treffen' en 'koele' (kuil). Een plek waar je elkaar kunt ontmoeten, bijvoorbeeld door te sporten. De vorige sporthal lag een halve meter onder het maaiveld en was berucht; als je voor de handbal naar de Trefkoele ging kon je je borst wel nat maken. Sercodak Dalfsen is al vier jaar achter elkaar Nederlands kampioen in de eredivisie en overwintert in de Europese Champions League. Dalfsen is sportminded; Erben Wennemars komt hier vandaan, evenals René Eijkelkamp en Jaap Stam. Begin jaren '80 werd een tweede sporthal haaks op de eerste gezet en begin jaren '90 werd de bibliotheek ervoor gebouwd. Dat was geen goede keus, want het zicht op de Trefkoele en met name de ingang was weg. Rond 2000 is er een poging gedaan om er een brede school

hebben de stichting en de gemeente ICSadviseurs gecontracteerd. In het ontwerp zijn het losstaande ovale gebouw waarin de bibliotheek was gehuisvest en de tweede sportzaal gehandhaafd, terwijl het midden-gedeelte van de Trefkoele is gesloopt. De oude bieb is beperkt gerenoveerd en opgenomen in het complex. De tweede sporthal is voorzien van een nieuwe bekleding waarmee het gehele gebouw als één geheel is vormgegeven. En we hebben de nieuwe Trefkoele Trefkoele+ genoemd. De + fungeert als symbool: de vernieuwing zien we als een pluspunt en het gebouw fungeert tevens als kruispunt voor de gebruikers, waarbinnen door samenwerking nieuwe verbindingen worden gelegd. Ook in het gebouw komt de + terug, bijvoorbeeld in de vorm van de centrale ontmoetingsruimte. Op het voorplein is tijdens het Nederlands Kampioenschap metselen en voegen een ovaal vlak ontworpen, waarop gemetselde objecten in de vorm van plusjes dienen als begrenzing van de fietsparkeerplaatsen."

De beheerorganisatie

Simon legt uit hoe het beheer is geregeld: "Allereerst is een transparant en uitnodigend gebouw nodig. Je

door goede afspraken

aan te koppelen, maar dat haalde het niet. We hebben vier scholen met verschillende denominaties, die functioneel goed zijn. Ze bieden BSO aan, maar kinderopvang en peuterspeelzaal staan centraal in het VVE beleid en horen dus in de centrumvoorziening. Het beleid is bovendien dat we een goede centrumvoorziening hebben waar de scholen in een straal van een paar honderd meter omheen liggen."

De plus van Trefkoele+

Simon over zijn rol: "Toen ik in 2009 voorzitter van de stichting werd was de toekomst van de oude Trefkoele nog steeds onderwerp van hevige discussies. De Trefkoele was het laatste project in de gemeente waar nog niets mee was gebeurd en er was verdeeldheid over mogelijke oplossingen. Toen heeft het bestuur ICSadviseurs gevraagd om een haalbaarheidsonderzoek te doen met de vraag of een verbreding mogelijk was. ICSadviseurs constateerde dat een grondige herziening van het gebouw nodig was en dat het mogelijk was een nieuwe hal te bouwen wanneer de markt vroegtijdig betrokken zou worden." Jarno knikt: "Een gemeentelijke contra-expertise leidde tot dezelfde conclusie en in januari 2010 heeft de gemeente gekozen voor de variant vernieuwbouw met een taakstellend budget van acht miljoen euro. Toen

komt hier nu binnen en overziet in één oogopslag het totale gebouw. Met honderd bezoekers is het kleinschalig, maar ook als de hal bomvol zit heb je niet het gevoel dat je in een heel groot gebouw zit. Dat maakt dat het prettig voelt. Een Grand Café helpt ook mee om een thuisgevoel te creëren. De exploitatie van de Trefkoele+ bestaat uit de volgende componenten: directe huur aan commerciële partners, de huisvestingcomponent via activiteiten die de gemeente subsidieert in een langjarig contract, de huur die we voor maatschappelijke activiteiten vragen, de omzet van de horeca en een subsidie die we van de gemeente krijgen als compensatie voor de maatschappelijke huur. Dat leidt tot een kostendekkende situatie en de gemeenteraad was bijzonder tevreden dat wij als stichting een sluitende exploitatie met stabiele huurders konden laten zien. We hebben veel geïnvesteerd in goede programmalijnen en werken nu aan een programmaraad. Het gebouw hebben we in eigendom en we doen in het beheer alles zelf met eigen personeel en vrijwilligers. Dat vergt een bedrijfsleiderschap dat soms moeilijk te combineren is met een cultureel manager. Daar willen we nu werk van maken met een goede profielschets en een helder beeld van taken en verantwoordelijkheden." Jarno: "Vroeger pompten we als gemeente veel geld rond >

"De Trefkoele+ opent om 7.00 uur met kinderopvang en sluit om 24.00 uur met vergaderingen en sporters."

Foto: Luuk Kramer

Foto: Luuk Kramer

Foto: ICSadviseurs

Vlnr: Burgemeester Han Noten, Koning Willem Alexander, Simon Peerdeman en Jarno Doornewaard.

PROJECTINFORMATIE

Project

Trefkoele+, vernieuwbouw grootste Kulturhus in Overijssel

Opdrachtgever

Gemeente Dalfsen

Adviseurs

ICSadviseurs, ICSWSM

Architect

Spring Architecten en Moederscheim-Moonen Architects

BVO

7.600 m²

Bouwkosten

€ 6,6 mln. excl. BTW

door de huisvestingscomponent in de subsidie mee te nemen. Nu hebben we direct met de Trefkoele+ een afspraak gemaakt. Zo krijgt onze welzijnsorganisatie geld voor de activiteiten en personeel en het geld voor de huisvesting gaat direct naar de Trefkoele+, die daardoor minder afhankelijk wordt van de exploitatie van de huurders.”

Korte spanningsboog

Simon over het proces: “Vanaf het moment dat ICSadviseurs erbij betrokken was hebben we geen stagnatie in het proces gehad. Vanuit het haalbaarheidsonderzoek konden we doorpakken. De architectenselectie leverde de architect op die de opgave be-

greep en de Europese aanbesteding via Engineering en Build verliep vlekkeloos. Belangrijk was ook dat de spanningsboog kort bleef. We hadden vier momenten met de gemeenteraad gepland waar de voortgang werd besproken. Vanuit de gemeenteraad hadden we een monitoringscommissie, die steeds mee bleef kijken. Dat werkte goed. Uiteindelijk is de opdracht binnen de geplande tijd en ruim binnen het budget afgerond. En doordat het proces zo goed liep konden we maximaal met de inhoud aan de slag.” ◀

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Erwin Veneklaas Slots van ICSadviseurs: telefoon 06-22601526 of per mail erwin.veneklaasslots@icsadviseurs.nl.

De Meerwaarde maakt naam meer dan waar

Maar liefst vier hectare heeft vmbo-school De Meerwaarde in Barneveld tot haar beschikking. Een indrukwekkend terrein en de nieuwbouw die de school daarop heeft neergezet is op z'n zachtst gezegd imposant te noemen. Een verslag uit een school waar 'Geloof in elk talent' centraal staat en waar letterlijk alle ruimte is voor sport en bewegen.

Tekst Paul Voogsgerd Foto's Marko B.V.

Ruim twee uur trekt projectleider Jan Marskamp uit om Schooldomein rond te leiden over het terrein en door de gebouwen waarmee hij de afgelopen jaren zo intensief bezig is geweest. "Het is ook heel leuk om het allemaal te laten zien," zegt hij met gepaste trots.

Center court

De rondleiding begint in het sportcomplex, recht tegenover de school. Inderdaad, geen gymzaal maar een sportcomplex. De Meerwaarde heeft het zelf gebouwd en is er ook de eigenaar van. Beneden zien we zes gymzalen en in iedere zaal is een klas actief aan het sporten. "We hebben twee grote sportzalen die we met behulp van flexibele wanden snel en eenvoudig in zes gymzalen kunnen splitsen," legt Marskamp uit. "Een van de twee zalen hebben we samen met SSS, de Barneveldse volleybalvereniging, ontwikkeld.

Zij spelen in de hoofdklasse en dan stelt de Nederlandse Volleybal Bond Nevobo specifieke eisen, onder meer aan de hoogte en aan de vloer van de zaal. In overleg met SSS hebben wij in ons gebouw zo'n zaal ontwikkeld en zij huren die ruimte nu van ons." Op de eerste etage zien we een sfeervol ingerichte kantine met, dankzij veel glas, uitzicht op de grootste sportzaal. "Met in het midden, voor het center court, een tribune. "SSS heeft ook nog mobiele tribunes die ze desgewenst in de zaal kunnen plaatsen," weet Marskamp. "Ze kunnen wel zo'n vier à vijfhonderd man publiek een plek geven." We lopen door en zien achter de sportzaal nog een fraai kunstgrasveld voor onder meer voetbal, handbal en hockey. Ook hier is weer een trap annex tribune. "Verderop hebben we nog een kleiner sportveld, een beachvolleybalveld en een pannakooi," vertelt Marskamp. "Overigens is het

buitenterrein ook open voor de jeugd van Barneveld. We kijken nog hoe we hiermee om moeten gaan want met name de tribune dreigt een hangplek te worden en dat willen we niet. Hierover zijn we ook in gesprek met de gemeente.”

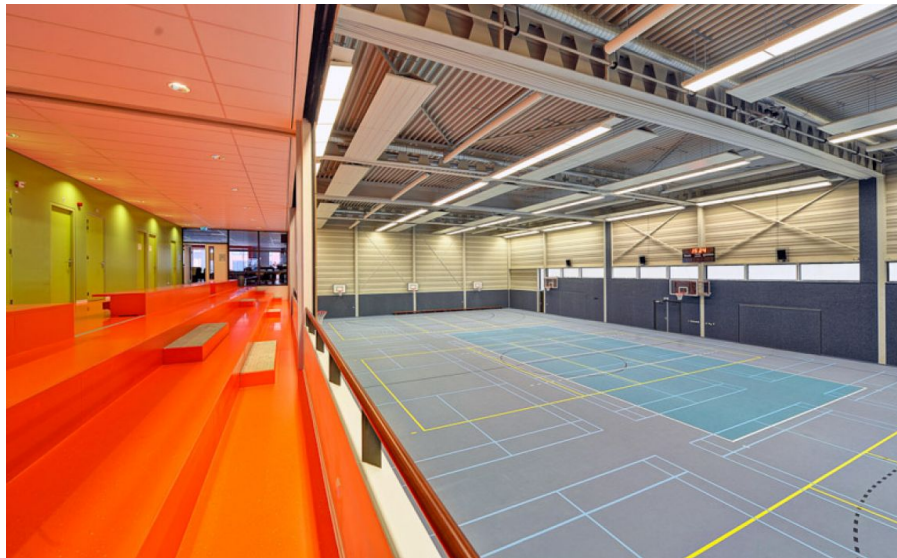
“De inspiratie vond de architect in het Alhambra, het middeleeuwse paleis in Andalusië, Zuid-Spanje. Verwijzingen daarnaar vind je door het hele gebouw.”

Alhambra

Naast de sporthal staat een belangrijk domein voor de vmbo-afdeling Groen: een flinke kas met een warme en een koude ruimte voor de plantenteelt, een ruimte waar aankomend stratenmakers hun vaardigheden kunnen beproeven en een ruim dierenverblijf met onder meer professionele aquaria, voliëres en verblijven voor konijnen. “Daarnaast overwegen we een stuk grond, dat grenst aan ons terrein, aan te kopen om daar een kinderboerderij te beginnen,” vertelt Marskamp. “Mooi voor onze leerlingen en natuurlijk ook voor de buurt. In de hele ontwikkeling van onze nieuwbouw hebben we sowieso de buurt heel nadrukkelijk willen betrekken en daarin zijn we goed geslaagd.” We steken het fietspad over dat de kas en de sporthal scheidt van het grote schoolgebouw. Het is een vierkant gebouw met vier atria die met de verbindende bouwdelen een fraaie binnentuin omsluiten. “De inspiratie hiervoor vond de architect in het Alhambra, het middeleeuwse paleis in Andalusië, Zuid-Spanje. Verwijzingen daarnaar vind je door het hele gebouw.” Rondlopend wijst Marskamp onder meer op de grote pilaren, de banen in de vloer die die pilaren verbinden, de bijzondere mozaïek-achtige vloer, de binnentuin met specifieke beplanting en een omgang zoals die ook in het Alhambra te zien is. Het is allemaal even fraai.

Nieuw onderwijsconcept

Bij het hele proces van ideevorming tot oplevering liet De Meerwaarde zich begeleiden door ICSadviseurs. Marskamp: “Ze hebben onder meer meegedacht over een indeling in ruimten die het meest recht doet aan de leerlingen en de lessen. Ze hebben met ons het programma van eisen ontwikkeld, de

"We overwegen nog een stuk grond aan te kopen om daar een kinderboerderij te beginnen. Mooi voor onze leerlingen en natuurlijk ook voor de buurt."

architectenselectie gedaan, heel veel rekenkundig werk en uiteindelijk de bouwbegeleiding. De wensen en ideeën zijn vervolgens door architect Jan Decker van AGS perfect vertaald in het ontwerp." De Meerwaarde wilde starten met een nieuw onderwijsconcept en het nieuwe gebouw faciliteert dit optimaal. "We werken nu met 15 teams die ieder een eigen

plek in het gebouw hebben," legt Marskamp uit. "Alle vakken behalve sport en kunst en cultuur volgen ze in dit eigen gebouwdeel. In het oude gebouw hebben we met dit concept geëxperimenteerd om de nieuwbouw er vervolgens volledig op te kunnen inrichten." Rondlopend door het gebouw valt onder meer de rust op die dat geeft; er is weinig verkeer van leerlingen in de gangen. Ieder teamdomein is licht en open en combineert praktijk- en theorierruimten. Marskamp: "Zelfs om naar het toilet te gaan, hoeven leerlingen de ruimte niet uit; ieder domein heeft een eigen toiletgroep."

Wauw!

De rondleiding voert verder langs prachtige praktijkruimten, stuk voor stuk uitstekend geoutilleerd.

Professionele hout- en metaalbewerkingsmachines, een heuse autogarage, grote moderne keukens, fraaie ruimtes waar elektro- en installatietechniek in de praktijk geoefend kunnen worden. Het is letterlijk teveel om op te noemen. Wie een vak wil leren, moet op De Meerwaarde zijn, dat is het beeld dat blijft hangen. Het gebouw heeft drie kantines voor leerlingen, ieder op een andere creatieve en vrolijke manier ingericht. “De hele inrichting van het gebouw, inclusief de kantine van het sportcomplex, is verzorgd door inrichter Marko,” vertelt Jan Marskamp. “Na een voorselectie hebben we vijf partijen uitgenodigd een presentatie te verzorgen. Na de presentatie van Marko had de hele commissie iets van ‘Wauw!’. En dat is prachtig maar dan moeten de andere voorwaarden ook kloppen natuurlijk. De kwaliteit moet goed zijn en

de prijs eveneens. Bij Marko klopte het allemaal. Met name voor de kantines maar ook op andere plaatsen hebben ze bovendien prachtig en origineel maatwerk geleverd. En hun binnenhuisarchitect heeft op veel punten heel goed met ons meegedacht. Ook dat heeft tot mooie resultaten geleid.”

Het enthousiaste verhaal van Jan Marskamp en alle indrukken van twee uur rondleiding zijn in een artikel van 1.000 woorden niet te vatten. Maar gelukkig hebben we de foto's nog. En zegt één beeld niet meer dan 1.000 woorden? Barneveld is een school rijker die zijn naam eer aan doet. Een absolute meerwaarde voor leerlingen en medewerkers van de school maar evenzo voor de buurt, voor het dorp en voor een wijde regio. ◀

Projectinformatie:

Project

Nieuwbouw vmbo-school
De Meerwaarde, Barneveld

Opdrachtgever

De Meerwaarde

Adviseur

ICSadviseurs, Zwolle

Architect

AGS Architecten & Planners, Heerlen

Inrichter

Marko BV, Veendam (www.marko.nl)

Bruto vloeroppervlak

17.500 m² onderwijsgebouw en

4.000 m² sportgebouw

Investeringskosten

€ 36.250.000,- (inclusief inrichting en
terrein

Ingebruikname

15 augustus 2011

Gemeente en Koninklijke Marine slaan handen ineen

Zwemmen en duiken in Den Helder

Nadat Den Helder in 1940 zowel door Duitse als Engelse bombardementen grote schade had opgelopen is de stad na de oorlog functioneel maar niet gericht op duurzaamheid en kwaliteit weer opgebouwd. Een externe commissie constateerde dat economische groei noodzakelijk is. De haven is een belangrijk speerpunt, maar ook goede voorzieningen voor de stad. Het nieuwe zwembad Het Heersdiep is een aansprekend voorbeeld.

Tekst Sibbo Arbeek Foto's Peter van Aalst en Tadá! Vormgeving en Fotografie

"We hebben de business case zo goed voorbereid dat de uiteindelijke kredietverstrekking door de raad een hamerstuk was."

Wethouder Ruimte Pia Bruin: "Den Helder is een bijzondere stad, die na een moeilijke periode een sterke haven en trotse projecten verdient. Het inwoneraantal is gedaald van 64.000 naar 57.000, maar het aantal huishoudens is gelijk gebleven. Ons aantal huishoudens is nog niet vermindert, dus nog geen echte krimpstad, maar het werd tijd voor actie. Om het inwonersaantal te stabiliseren hebben we een goede visie gemaakt op de toekomst van de stad. We moeten insteken op de grote kansen die hier liggen. Voor het doorontwikkelen van de haven (zorgen voor werkgelegenheid) en de stad, met name

het centrum en het vernieuwen van de voorzieningen. Zo bouwen we een nieuwe Schouwburg in een historisch pand op Willemsoord, een nieuwe Bibliotheek, een nieuw Stadhuis en kwalitatief hoogwaardige woonprojecten in het Stadshart (zorgen voor een prettige leefomgeving). Er zijn onderwijsclus-

Pia Bruin

ters opgericht die zich richten op opleidingen in de maritieme sector (jongeren binden aan de stad). Want Den Helder is een havenstad. Den Helder is vergroeid met de Marine, waarbij vroeger zelfs hele woonbuurten voor de Marine en hun gezinnen bestemd waren. Je was of burger of je was Marine en dat waren twee gescheiden werelden. Door de jaren heen zijn we steeds meer en beter gaan samenwerken. In het belang van de Marine en in het belang van de stad. Je kan spreken van een goed huwelijk! Deze samenwerking is op tal van gebieden zoals onderwijs, economie (samenwerken in de haven) en ook gezamenlijk investeren in een project zoals dit zwembad. De Marine heeft twintig jaar geleden al gezegd dat een goede zwemen duikvoorziening nodig was. Dat is dus nu de nieuwe duiktank geworden, die negen meter diep is. Dat is vanuit een onderzeeër de kritische grens om nog te kunnen overleven. Vanuit een capsule wordt de situatie in een onderzeeër gesimuleerd en vervolgens word je via een ontsnappingsluik de tank in geschoten. Door het toevoegen van de duiktank is de exploitatie van het nieuwe zwembad interessanter geworden. Uit de hele wereld komen hier gespecialiseerde duikers oefenen. Naast de Marine maken de brandweer, de politie, sportduikers en particulieren gebruik van deze unieke faciliteit.”

Traditioneel aanbesteed

Tino Zandbergen is procesmanager: “Het heeft even geduurd voordat deze locatie is gekozen en met de bouw kon worden begonnen. Het nieuwe bad ligt naast het oude zwembad gebouwd in het beschermde dorps- en stadsgezicht De Stelling. Maar nu staat er een prachtig bad met verschillende baden en natuurlijk de duiktank voor de Marine. De gedachte was om het project DBFMO in de markt te zetten, maar er was geen consortium die voor veertig jaar de exploitatie van vooral het recreatieve deel wilde borgen. We hebben vervolgens de O eraf gehaald en de F is bij de gemeente gebleven. Het project is dus uiteindelijk traditioneel aanbesteed. Eerst de architect en daarna de aannemers voor de bouw, werktuigbouw, elektro- en zwembadtechniek. We hebben niet gekozen voor Turn Key, omdat in deze markt je tijdens de ontwikkeling te weinig invloed op de marktpartijen hebt. Door de combinatie met de Marine wilden we dat wel houden. De stichtingskosten bedroegen 24 miljoen inclusief de aankoop van het oude bad en de bijdrage van de Koninklijke Marine van vier miljoen à fonds perdu en daarnaast nog een jaarlijkse bijdrage in de exploitatie. We hebben de partijen Europees geselecteerd, waarbij WAA architecten uit Drachten won en de VOF Tuin/ Van der Wal de bouw mocht doen. Het volledige projectmanagement is vanwege hun specifieke kennis

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw zwembad en duiktank Het Heersdiep
Den Helder

Opdrachtgever

Gemeente Den Helder

Investeringskosten

24 miljoen euro (inclusief aankoop oude bad)

Projectmanagement

OLCO

Procesmanager

Tino Zandbergen van tspconsult

Architect

WAA architecten Drachten

Juridische begeleiding

ICSadviseurs

Bouw

VOF Tuin/Van der Wal

Ingebruikname

September 2013

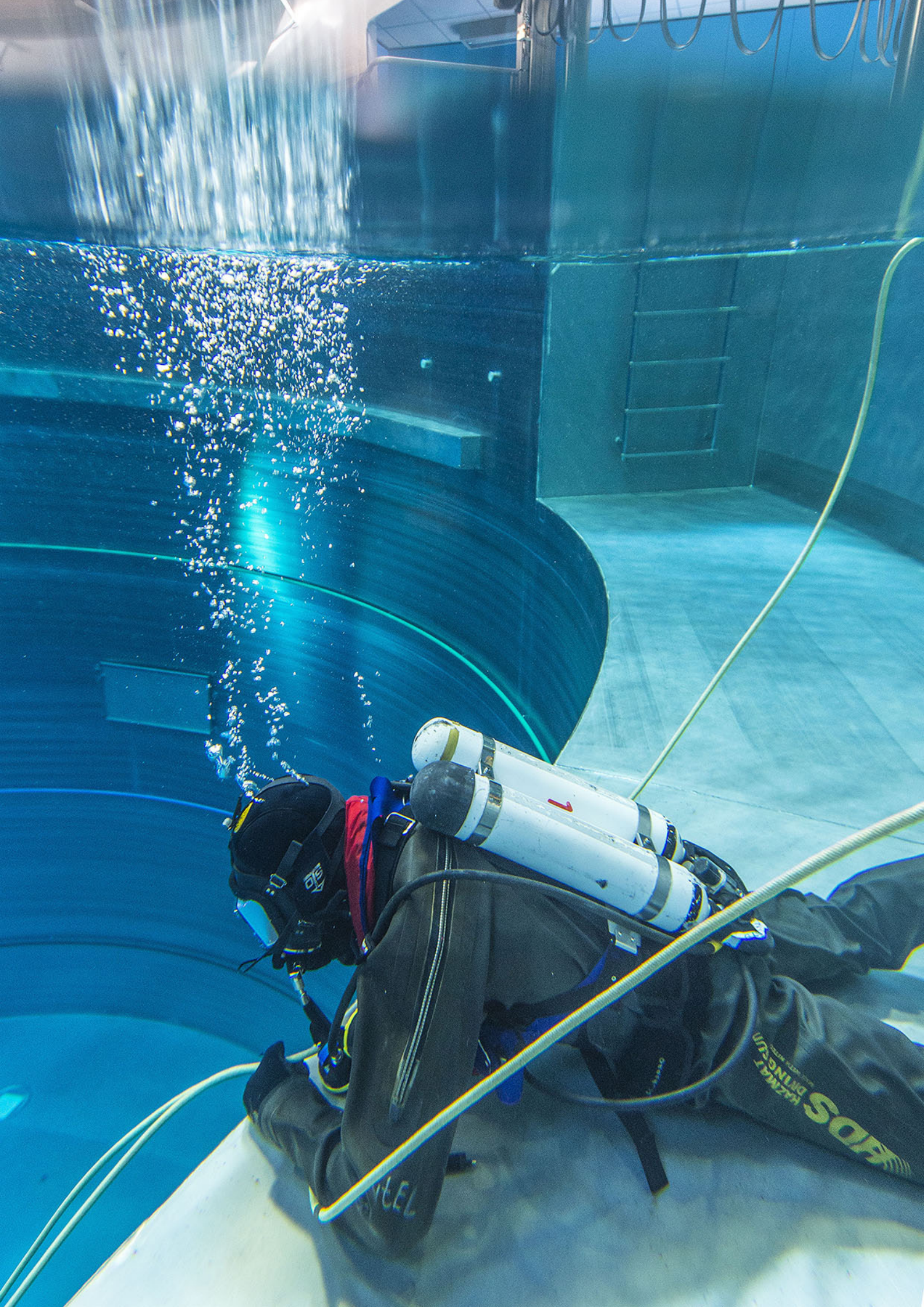
op het terrein van zwembaden in handen gegeven van OLCO. De opdracht aan de exploitant is om het gehele zwemcomplex qua doelgroepen en recreatie tot een succes te maken. De gemeente vergoedt een deel van de exploitatielasten en de kapitaallasten in een vastgestelde jaarlijkse bijdrage van één miljoen euro. In de exploitatielast wordt ook een onderhoudsfonds opgebouwd, waaruit de vervanging op termijn kan worden betaald. De exploitant beheert, maar mag niet aan het onderhoudsfonds komen.”

Juridische expertise

Tino: “Een zwembad ontwikkelen, bouwen en exploiteren is heel specifieke know how. OLCO heeft een belangrijke rol gespeeld in het engineeren van de complexe technische eisen zoals de duiktank. Van belang daarbij was ook het volledig sturing geven aan het team in ontwerp en realisatie om het project binnen de geraamde budgetten te realiseren. Dat moet je niet zelf willen doen en daar heb je dus kennis van buitenaf voor nodig. Gecombineerde kennis van aanbestedingen en juridische expertise had ICSadviseurs in huis met Elzo Hilgenga en Rop Krist. Elzo: “We hebben de business case zo goed voorbereid dat de uiteindelijke kredietverstrekking door de raad een hamerstuk was. Bovendien gebruikten we de projectorganisatie om er binnen de gemeentelijke organisatie van te leren. Het project is binnen de planning en het krediet uitgevoerd. We hebben onderhandeld over de aankoop van het oude zwembad, dat juridisch en economisch eigendom van een stichting was. Dat heeft anderhalf jaar gekost. Daarnaast hebben

we veel met de Marine en defensie overlegd en dat weer contractueel vertaald. Uit de Europese aanbesteding kwam de bestaande beheerstichting als economisch het meest voordelige uit de bus. We hebben voor een vloeiende overgang van oud naar nieuw gezorgd en de bestaande stichting een nieuwe plek gegeven.” Rop Krist: “De kunst is om in scenario's te denken en vanuit een totalcost of ownership benadering. Dat betekent dat je steeds op meerdere borden aan het schaken bent en blijft.” OLCO heeft in zijn rol de duurzaamheid van het bad ontwikkeld: “Het is een bad dat op de toekomst anticipeert. De buitenschil heeft een waarde van 5 RC. Het heeft een lage EPC-norm, het dak heeft zonnecollectoren en pv cellen. De duiktank en 90 m lange waterglijbaan zijn geïsoleerd, WKK en gasabsorptie bij warmtepompen zijn toegepast. Ook is het revolutionaire Advanced Oxidation System toegepast. Een systeem dat met waterperoxide en UV straling het vuil verwijdt en er voor zorgt dat luchtkwaliteit verbetert en minder water gesuppleerd hoeft te worden. De warmte uit de lucht wordt praktisch volledig teruggewonnen. Er zijn twee beweegbare bodems als C2C uitgevoerd.” Duurzaamheidsmaatregelen optima forma die er voor zorgen dat de CO₂ footprint sterk wordt teruggedrongen, hetgeen een opdracht van de gemeenteraad was. ◀

Voor meer informatie mailt u naar of belt u met Tino Zandbergen t.zandbergen@tsiconsult.nl.

ICSadviseurs en BOAadvies

ICSadviseurs werkt al ruim 60 jaar samen met opdrachtgevers en gebruikers aan de perfecte leef-, leer- en werkomgeving vanaf de visie tot en met de realisatiefase van projecten. Vanaf 2017 is BOAadvies onderdeel van ICS Ruimteregie BV. Dat maakt dat we nog meer kunnen bieden op het gebied van onderhoud, technisch beheer, verduurzaming en portefeuillemanagement. Samen kijken we welke oplossing het beste bij uw vraag past.

Wij leveren een creatief, op draagvlak gericht proces, met als resultaat een toekomstgerichte voorziening voor alle gebruikers. Strak geleid en resultaatgericht. Wij ontzorgen, adviseren en ondersteunen vanuit de kaders die we samen bepalen. Ambities en oplossingsrichtingen verbeelden wij op heldere wijze, zodat alle betrokkenen de consequenties van keuzen en voorkeuren begrijpen en naar hun eigen situatie kunnen vertalen.

Advies en diensten ICSadviseurs

- Integrale huisvestingsplannen
- Locatiestudies
- Uitwerken business cases
- Programma van eisen
- Architectenselecties
- Aanbesteding en procesmanagement
- Energieneutraal en circulair bouwen
- Advies rond exploitatie en beheer
- Juridisch en fiscaal advies (btw-constructies)

ICSadviseurs

BOAadvies

+31 (0)88 235 04 27

www.icsadviseurs.nl

info@icsadviseurs.nl

 [@icsadviseurs](https://twitter.com/icsadviseurs)

Vestiging Amsterdam
Zekeringstraat 46
Postbus 59112
1040 KC Amsterdam

Vestiging Zwolle
Burg. Drijbersingel 25R
Postbus 652
8000 AR Zwolle

Vestiging Eindhoven
Klokgebouw 263
6e verdieping
5617 AB Eindhoven

Vestiging Rotterdam
Van Nelleweg 1
Unit 2.3
3044 BC Rotterdam